

az előfizetők nyilvántartása;
a személyzeti nyilvántartás.

A rendszer alkalmazásba vételének *eredményei*:

az elsődleges információs források keresésére fordított idő csökkenése az optimális tárolási hely meghatározása révén;

a kölcsönzési és másolási idő jelentős csökkentése;

a kielégítetlen kérések számának többszörös csökkentése;

a duplumbeszerzés ésszerű minimumra csökkentése, ami 10–30%-os megtakarítást eredményez a gyarapításban;

az operatív irányítás tökéletesítése.

A rendszer *továbbfejlesztésének* céljai:

alternatív döntési javaslatok kidolgozása;

az állomány és az olvasók adatainak teljes körű nyilvántartása;

áttérés harmadik generációjú számítógépekre;

típus-rendszerre való kifejlesztés.

/ARZUHANOV, A. Sz. – POL', L. M. – TARA-SZOV, V. I.: *Avtomatizacija upravljenja krupnoj bibliotekoj = Naucsnuje i Tehnicseszkije Biblioteki SzSzSzR, 1976. 7. sz. p. 38–41./*

(Futala Tibor)

A video-ipar: berendezés, szervezés és könyvtári alkalmazások

Amerikában ma már a legkülönfélébb méretű és típusú könyvtárak szereznek be video-szalagos berendezéseket és software-t. A video az egyetlen eszköz, amellyel azokhoz az emberekhez is eljutnak, akik a hagyományos könyvtári szolgáltatásokat eddig nem használták. *A könyvtárnak mint az információs tevékenység bázisának, egyre inkább feladata a vizuális dokumentumok, ezen belül video-szalagok előállítása, gyűjtése és terjesztése is.*

Az alkalmazás szintje függ az adott könyvtári rendszer céljaitól, szándékaitól, a kiszolgált közösség igényeitől és a könyvtár pénzügyi lehetőségeitől.

A *közművelődési könyvtárakban* az alkalmazás a visszajátszáson alapuló egyszerű programoktól a videokamerás előállítási tevékenységig terjedhet, a felhasználási lehetőség pedig a tájékoztató és a szórakoztató tevékenység teljes spektrumát felölelheti. A legjellegzetesebb programok: belső továbbképzés, vizuális referenz szolgáltatások, meseórák szervezése, helytörténeti jellegű események, interjúk rögzítése stb.

Míg a *közművelődési könyvtárak* a tájékoztató és szórakoztató alkalmazásokra összpontosítanak, addig az *iskolai és felsőoktatási könyvtárak* az oktatási szempon-

tokat helyezik előtérbe. Számos egyetemi könyvtárban van lehetőség arra, hogy az előadásokat képileg rögzítsék. Léteznek laboratóriumi rögzítő berendezések is, a diákok előadásainak, feleleteinek felvételére. Szinte minden oktatási szinten széleskörűen használnak előkészített video-csomagokat, audio-vizuális programok terjesztésére. A könyvtárban ezeket a berendezéseket általában video-kutatósobákban használják, amelyek kis csoportok számára szolgáló video-asztalokból vagy vetítőberendezéssel felszerelt nagyobb helyiségekből állnak.

Iskolai tapasztalatok szerint a *video-kazetta kényelmes és nem túl drága megoldás* arra, hogy jó minőségű audio-vizuális anyagokat juttassanak el az egyes osztálytermekbe, megfelelő időpontban. A 16 mm-es mozgófilm másolási problémáit lényegesen csökkenti az, hogy egyszerűen lehet video-másolatot készíteni video-kazetták formájában.

A *video berendezés és a software alkalmazása nem új a könyvtárak számára*. A video-ipar hirtelen terjeszkedése az inkompatibilis formátumok előállítását eredményezte és terjesztette el. Végül két formátumot szabványosítottak oktatási és kereskedelmi célokra: egyet a *tekercs-szalagokra*, egyet a *kazettákra*. Ennek eredményeként ma már a könyvtárak nyugodtan vásárolhatnak pl. lejátszó berendezést video-kazettához: bizonyos, hogy minden 3/4 hüvelykes* kazettát ezzel használni tudnak. A tekercsnél a 1/2 hüvelykes szélesség terjedt el. A kétféle szalagszélesség közti eltérés csak megfelelő programmal hidalható át.

A tekercs és a kazetta közti választásnál a könyvtáraknak a várható használat jellegéből kell kiindulniuk. Azokban a könyvtárakban, amelyekben a saját program előállítását akarják növelni a *tekercs*, azokban, amelyekben csak előre felvett program lejátszására rendezkednek be, a *kazetta* látszik általában alkalmasabbnak. Újabban azonban egy video-kazettás rögzítő és egy hozzá illeszthető, elektronikus szerkesztői programmal felszerelt keverőasztal jól helyettesíthet egy 1/2 hüvelykes tekerccsel működő berendezést. Mivel azonban a kazetta lényegesen kényelmesebb és a 3/4 hüvelykes szalagon rögzített program képminősége is jobb, oktatási és könyvtári területen egyaránt ez látszik előnyösebbnek.

A könyvtárosoknak és más felhasználóknak számolniuk kell az állandóan változó új video-technológiák kialakulásával, amelyek korábbi berendezéseiket és beruházásaikat elavulttá tehetik. Az elmúlt években nagy port vert fel a *video-lemez* feltűnése. Jelenleg viszont úgy látszik, hogy a video-lemeztechnika bevezetése még hosszabb időt vesz igénybe, és egyelőre nem indokolt a video-kazettás technika lecserélése. *A video-lemez elsősorban tárolási eszköz*, helyi előállítása nem lehetséges (a lemezek előállítása ugyanis 10 ezer példány felett válik gazdaságossá).

* 1 hüvelyk = 25,4 mm

A video-kazettás technika már eljutott arra a fejlettségi fokra, hogy a könyvtárak nyugodtan beszerezhetik és használhatják.

1. Video-kazettás rögzítő és lejátszó berendezések

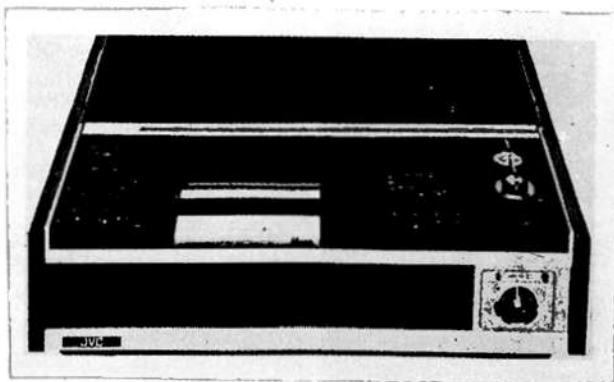
A video-szalagot az oktatásban és az iparban az 50-es évek óta használják, kezdetben azonban sok következtetés akadályozta széles körű elterjedését. 1972 óta a 3/4 hüvelyk szalagszélességű kazetta bevezetése számos problémát megoldott és viszonylag egyszerű alkalmazása miatt felhasználásának lehetőségei gyorsan bővültek. Kétségtelen *előnye a berendezések megbízhatósága és a szalagok tartóssága is* (becslések szerint egy kazetta kb. ezer lejátszásra alkalmas). További hasznos tulajdonság *a kép kiemelkedően jó minősége, ennél a technikánál ugyanis hiányoznak a drótnélküli képtovábbítás torzító tényezői.*

Széles körű elterjedése ellen szől viszonylag magas ára: a lejátszó berendezés 1100–1600 \$-ba kerül, ehhez járul még a TV-kamera ill. szükség esetén a monitor költsége. Ezzel szemben a szalag viszonylag olcsó (60 perc, színes: 25 \$). Újabb törekvés a drágább és nem állandóan használt *berendezések központi üzemeltetése.*

2. Egyes video rögzítő és lejátszó berendezések

Az ismertetett berendezések TV-készülékekhez vagy monitorhoz csatlakoztatva, 3/4 hüvelykes U-matic kazettával működnek.

A JVC cég CR-6100U rögzítő/lejátszó készüléke (1. ábra) 1745 dollárba, a CP-5200U lejátszó készüléke 1350 dollárba kerül. Kezelésük igen egyszerű, program-szerkesztésre jól használhatóak, képenkénti haladást és távvezérlést is lehetővé tesznek. Ezzel szemben *hátránya, hogy a készülékek zajérzékenysége nagy, frekvenciatartománya kicsi. TV-készülékekhez csak megfelelő adapterrel csatlakoztathatóak.*

1. ábra JVC CR-6100U rögzítő lejátszó készülék

A Panasonic NV 2120 (2. ábra) ill. 2110 típusú berendezéseinek ára 1525 ill. 1350 dollár. TV-készülékhez közvetlenül kapcsolható, a szalagkopás minimális. Ugyanakkor *hátránya, hogy képenkénti haladást nem biztosít, szerkesztési lehetőséget nem nyújt, képfeloldása is viszonylag gyenge.*

2. ábra Panasonic NV 2120 rögzítő lejátszó készülék

A Sony cég berendezései (VO-2600 és VP-2000) a legdrágábbak (1845 ill. 1485 dollár). Képenkénti haladás lehetséges, szalagszámláló memóriával rendelkeznek. Minősége és tartóssága kiemelkedő, zajérzékenysége alacsony, frekvenciatartománya óriási (50 – 15 000 Hz). TV-készülékhez adapterrel kapcsolható. *Hátránya: az RF-konverter lényegesen megdrágítja a berendezést.*

3. Video-software: gyártók, forgalmazók, ismertetések

A video készülékek széles körű alkalmazása művészi és dokumentum produkciók előállítására a 60-as évek közepén indult meg, amikor viszonylag olcsó, hordozható video-szalagos felvevők váltak hozzáférhetővé. Ezt megelőzően a televízió csak a hagyományos mozi-konceptiót követte.

A video és a film összehasonlítása lényeges különbségek megállapításához vezet. Technikai alapkülönbség, hogy *a film kémiai közeg, míg a video elektronikus.* A video-képet elektronok mozgása állítja elő a katódsugárcső foszforbevonatú képernyőjén. Az így keletkező elektronikus szín különösen élénk.

A video-ipar a termékek különféle típusai szerint kategorizálható. Így a „TV-produkció” (kereskedelmi vagy nyilvános TV) elsődleges területe a szórakoztató vagy informatív programok előállítása; a „TV-folyamat” (interaktív, folyamatorientált TV) területe a dokumentum és művészi produkció; a „funkcionális” vagy „oktatósi TV” legtipikusabb területei az oktatási vagy motivációs programok készítése. Ezek a kategóriák természetesen absztrakciók, a valóságban bármely kategóriában létezik bármiféle program.

A cikk a továbbiakban a video-programok készítésében és terjesztésében legnagyobb szerepet játszó amerikai cégeket sorolja fel, röviden ismertette legfontosabb tevékenységi területeiket és néhány jelentősebb produkciójukat. Befejezésül megadja azoknak a *folyóiratoknak a jegyzékét*, amelyek több-kevesebb rendszerességgel beszámolnak az új, készen beszerezhető video-programokról.

/LeCLERCQ, A.: The video industry: equipment, software and library publications = Library Technology Reports, 12. köt. 2. sz. 1976. p. 217–243./

(Sárdy Péter)

RENDEZVÉNYEK

Szabadalmi információs és dokumentációs szimpózium

A Német Dokumentációs Társaság Szabadalmi Dokumentációs Bizottsága és a Német Szabadalmi Hivatal a WIPO-val (World Intellectual Property Organization = Szellemi Tulajdonjogi Világszervezet) közösen nemzetközi szimpóziumot rendez Münchenben, 1977. május 16–18. között a szabadalmi információ és dokumentáció tárgykörében.

A szimpóziumon szakemberek tartanak előadásokat az országos szabadalmi hivatalok, a kormányközi szabadalmi szervezetek, a Szabadalmi Együttműködési Egyezmény hatóságai és egyéb szervezetek által a szabadalomkutatáshoz és szabadalmi publikációk előmozdításához nyújtott szolgáltatásokról.

A szimpózium nyelve angol, francia és német.

A szimpózium ideje alatt kiállítást rendeznek a szabadalomkutatással, tájékoztatással kapcsolatos eszközökről és kiadványokról.

Nemzetközi szimpózium Szófiában

A *Mérnökszervezetek Világszövetségének Mérnöki Információs Bizottsága és a Bolgár Tudományos és Műszaki Egyesületek Központi Tanácsa* nemzetközi szimpóziumot rendez 1977. június 15–17. között Szófiában. A szimpózium védnökségét az illetékes bolgár hatóságok, a Mérnökszervezetek Világszövetsége, az Unesco és az UNIDO vállalták.

A szimpózium tárgya: *"A műszaki információ és felhasználói"*. E gazdag tárgykört két téma keretében tárgyalják meg a szimpózium résztvevői:

1. a mérnökök információs igényei;
2. a mérnöki információ felhasználóinak képzése.

A szimpózium *megnyitó előadásai* során a két rendező szerv vezetői, az Unesco/UNISIST és az UNIDO, valamint a Szovjetunió képviselői tartanak előadást.

A szimpózium *szakmai előadásait* a következő országok, illetve nemzetközi szervezetek képviselői tartják:

Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, NDK, Szovjetunió, Dánia, Franciaország, Kanada, Svédország, USA, India, Irak, Mexikó, Arab Államok Iparfejlesztési Központja, Nemzetközi Szabadalmi Dokumentációs Központ.

A szimpózium keretében szakértői csoportos megbeszélést szerveznek egyrészt a mérnöki információs szolgáltatások különféle típusairól, másrészt az Unesco/UNISIST előkészületben lévő kézikönyvről, amelynek tárgya az információs szolgáltatások felhasználóinak oktatása és képzése.

Jelentkezés és további felvilágosítás: *Bolgár Tudományos és Műszaki Egyesületek Központi Tanácsa, 1000 Szófia, ul. Rakovszky 108.*

Műszaki Könyvnapok 1976.

1976. októberében immár 15. alkalommal rendezték meg a *Műszaki Könyvnapokat* – a műszaki könyv népszerűsítésének országos akcióját. A *Műszaki Könyvnapok Országos Szervező Bizottsága és Könyvtárosi Munkabizottsága* – melynek tagjai a Kulturális Minisztérium, az Oktatási Minisztérium, az ipari tárcák, a Szakszervezetek Országos Tanácsa és az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ – ismét közös pályázati felhívással fordult a szakkönyvtári, közművelődési és a szakszervezeti könyvtárosokhoz a szakirodalom propagálásában, terjesztésében való aktív részvétel céljából.